

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Веска Любомирова Цинандова – Харалампиева

На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

В област на висше образование 8. Изкуство

Професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,

Докторска програма Музикознание и музикално изкуство

Автор: Мария Георгиева Калоферова

Тема: „Инструменталната балада и нейното място в художествената система на романтичната естетика“

Научен ръководител: проф. д и Пенчо Цветанов Стоянов

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33 от 2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ /ПУ/ съм определена за член на научното жури за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуство, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма Музикознание и музикално изкуство, осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Инструменталната балада и нейното място в художествената система на романтичната естетика“.

Автор на дисертационния труд е Мария Георгиева Калоферова, докторантка в задочна форма на обучение към катедра Музика на ПУ „Паисий Хилендарски“ с научен ръководител проф. ди Пенчо Стоянов.

Представеният от Мария Георгиева Калоферова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл. 36 /1/ от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование /ОКС „магистър“/;
- заповед за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността с успех Отл. /6/;
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет. Докторантът е приложил 6 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Мария Георгиева Калоферова е родена на 12. 06. 1982 г.

Трудовият ѝ стаж започва от 2007 г. като пианист-корепетитор в Държавна опера – Пловдив, ПУ „Паисий Хилендарски и АМГИИ Пловдив; художествено изпълнителска дейност като солист пианист и участник в камерни състави; вокална изпълнителска дейност; ръководител на мизансцен; помощник режисьор; помощник диригент и композитор.

Тя е лауреат на клавирни конкурси; рецитали и участия в концерти в България, Полша, Германия; участва на живо в телевизионния конкурс „Песен на годината“.

Има осем научни публикации в сборници от конференции по проблеми на клавирното изкуство и педагогически компетенции; записи в Българско национално радио на произведения на Иван Спасов.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертацията е първо научно изследване на баладата в българското теоретично музикознание, разкриващо генезиса на баладата, нейните исторически корени и еволюция на развитието на жанра. Историческият ракурс разкрива панорамата на различните национално-музикални култури и препраща към своеобразието на музикалното мислене и свързаните с него естетически категории.

Практическата значимост на изследването се състои в изведените препоръки към извършените музикално-стилистични анализи, засягащи чисто изпълнителски проблеми. Те могат да бъдат използвани от настоящи и бъдещи клавирни прагози и интерпретатори.

4. Познаване на проблема

Като високо образован музикант с разностранна дейност – художествено изпълнителска, режисьорска, диригентска и композиторска, Мария Калоферова отлично познава проблема, на който е посветила дисертационния си труд.

5. Методика на изследването

Избраната методика позволява на Мария Калоферова да постигне целта си в толкова специфична проблематика.

Смятам за необходимо тук да подчертая несъмнения принос на научното ръководство, осъществено от проф. ди Пенчо Стоянов.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в 6 глави, които съдържателно следват посоката, избрана от авторката – от характеристика на епохата, през знаковите за изкуството ѝ теми, идеята за синтез на изкуството, тенденциозно /в зависимост от идеята и обекта/ естетически категории и опит за значимостта на романтизма и неговата естетика.

Това въведение в обекта на изследването - инструменталната балада, очертава някои от основните достойнства на труда - драматургична структура на анализирания произведение, тоналният план, интерпретаторските особености и проблеми.

Според авторката философията на романтизма има елинистичен характер. Тя както и кризисния последен етап от Античността е насочена към търсене на спасителен изход. Известно е, че той се търси в обединяването на силите на изкуствата, насочен към преодоляване на бездуховността.

В такъв смисъл, обектът на настоящия труд – инструменталната балада, разкрива възможности на принос. Авторката го реализира, на първо място, в проникването на националния фолклор и особено – песенността. През XIXв. според нея, интензивното развитие на мелоса извежда на челно място неговите скрити сили и ресурси. Това рязко повишава ролята и значението на линеарните сили и води към взаимопроникване на мелодия и хармония. Нараства ролята на сонорността и цветовото значение на съзвучията, за сметка на функционалността. Появяват се нов тип акордови връзки, предизвикващи разширяване на границите на тоналността на действащите в нея категории устойчивост и неустойчивост. На повърхността излизат нови ресурси, идващи от недрата на народното многогласие /Мусоргски/, както и от нови, млади извъневропейски култури.

На този стабилен фундамент е поставен конкретния анализ на най - значимите образци на баладното творчество: първа балада ор.23 от Шопен, втора балада от Лист, баладите на Брамс, балада ор.24 от Григ.

В тази съществена част от дисертационния труд проличават основни достойнства на авторката – компетентност, задълбоченост, многостранен подход и др.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката.

Приносите на настоящия труд се основават върху някои фундаментални факти :

На първо място, тя е първото научно изследване на жанра „инструментална балада“ в българското музикознание, което разкрива перспектива за по - нататъшни изследвания.

Дори и в европейското музикознание не се отбелязват задълбочени интегрални теоретични и естетически изследвания, които да разкриват генезиса на баладата, нейните исторически корени и пътя на развитието на жанра.

В историческия ракурс е разкрита националната специфика на музикалното мислене, което се отразява и при третирането на жанра.

Ценност, според мен, че те се интегрират с индивидуалната специфика на композиторския стил на най - ярки творчески личности, като Шопен, Брамс и Григ.

От национална гледна точка, безспорен принос е изследването на жанровите образци в творчеството на Д. Ненов, П. Стайнов, Д. Христов и Кр. Кюркчийски.

Творческата специфика на изброените ярки представители на българската музика е проследена за пръв път в българското музикознание в баладния жанр. Това, без съмнение, е принос, който разкрива перспективи за бъдещите изследователи.

Един от съществените приносни моменти, според мен, е разширяването на синтезните параметри на жанра – по същността си образец на синтеза между музика, поезия и танц, както и начините, по които той прониква в по – сложния музикално – сценичен синтез - опера. Тук докторантката разкрива причините и възможностите на подобна, разширяваща се тенденция, както и националната специфика на първите ѝ образци.

Като цяло, дисертацията е успешен опит за причинно- следствено проследяване между музикалния анализ и музикалната естетика. В аналитичен и естетически аспект е потърсена и открита аналогия между традиционния словесно – музикален синтез и проявлението му в чисто инструменталните баладни образци. Това разкрива възможности за по – нататъшни научни търсения в съвременни аналогични жанрови образци,

Като принос, според мен, може да се посочи и разкриването на песенния тематизъм, както и причините, поради които в баладите не може да бъдат изведени структурни модели, както това става при сюитите, симфониите и други жанрове.

Като етично достойнство бих посочила споменаването на изследванията на проф. Т. Кърклияски върху музикалния жанр в естетически и теоретичен аспект – единствен по своята задълбоченост в българското музикознание.

Като личност с доказани постижения в голям периметър на музикалната интерпретация, авторката внася своя забележим принос с далечна теоретична и музикално – педагогическа перспектива. В този контекст бих обърнала внимание на специфичния ѝ принос в клавирната област. В него може да бъдат посочени за внедряване в практиката на чисто теоретичните и естетически постижения.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд.

Публикациите, свързани с темата на дисертационния труд засягат основни аспекти на проблематиката. Една от тях : „Романтична естетика – музикално изкуство“ в „Детето и съвременния свят“ е посветена на обобщено естетическо осмисляне на жанра ; две имат музикално – педагогическа насоченост : „Възприемане на музика и формиране на формиране на първоначални музикални представи за жанра на инструменталната балада“ и „Музикалният романтизъм и развитието на личността“; две са конкретно посветени на особеностите на баладата в творчеството на конкретни композитори : „Някои аспекти на Шубертовата вокална лирика“ и „Характерни особености на Първа Балада ор. 23 от Шопен“. Една от статиите - „Особености на клавирната партия в Шуберовите песни“ е посветена на интерпретаторски проблем.

Докладите са представени на авторитетни научни форуми и : „Класика и иновации в предучилищната педагогическа практика“; „Ценности, мотивация и креативност в образованието“; „Образование и личностно развитие чрез художествено творчески дейности“; „Млад научен форум за музика и танц“; „Детето и съвременния свят“ и според присъстващите са предизвикали значителен интерес. Публикувани са в съответните специализирани издания.

9. Автореферат.

Авторефератът изчерпателно и точно представя съдържанието на дисертационния труд и е оформен според изискванията на съответните правилници. Той лаконично, но достатъчно точно отразява резултатите, постигнати от авторката в дисертацията.

В обобщение на всичко в настоящата рецензия смятам, че дисертационния труд съдържа научни, научно – приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закон за развитие на академичния състав в Република България, правилника за прилагането му и съответния правилник на ПУ“Паисий Хилендарски“.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет катедра „Музика“, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложението му.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Георгиева Калоферова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Музикална педагогика“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по – горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Мария Георгиева Калоферова в областта на висше образование „Изкуство“. Професионално направление „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“.

12.05.2017г.

Рецензент: проф. д-р Веска Любомирова
Цинандова- Харалампиева